

Utrecht, 3 september 2024

Betreft: brief Ouders & Onderwijs inzake Commissiedebat praktijkonderwijs dd. 11 september 2024

Geachte leden van de commissie voor OCW,

Op woensdag 11 september spreekt u in een commissiedebat over het praktijkonderwijs. Het praktijkonderwijs (pro) is voor veel kinderen een prachtige plek om in een kleinschalige omgeving veel te leren en praktijkervaring op te doen. Het is een bijzondere schoolsoort die de aandacht van de politiek in een apart debat verdient, maar ook zeker nodig heeft. Want hoewel het praktijkonderwijs officieel geldt als een reguliere schoolsoort in het voortgezet onderwijs, moet er nog veel gebeuren om het ook een gelijkwaardige schoolsoort te laten zijn. Ouders ervaren nog vaak problemen in het praktijkonderwijs die in het vmbo, havo en vwo niet of nauwelijks voorkomen.

In deze brief delen we signalen die wij van ouders krijgen over het praktijkonderwijs en doen we suggesties om van het praktijkonderwijs een gelijkwaardige schoolsoort te maken.

Praktijkonderwijs als zelfstandig advies doorstroomtoets

Op dit moment is het niet mogelijk om uit de doorstroomtoets het advies 'praktijkonderwijs' te krijgen. De groep kinderen die het laagst scoort op de toets krijgen automatisch de gecombineerde pro/vmbo basis-uitslag. Dat leidt tot onduidelijkheid bij ouders, leerlingen en leraren. We ontvingen dit jaar diverse signalen van ouders die in verwarring waren, omdat ze dachten dat deze uitslag tot een bijstelling van het advies naar boven zou leiden. Ook bleken er diverse scholen te zijn die dit adviseerden. Ten onrechte, want een gecombineerd schooladvies pro-basis bestaat helemaal niet. Het is daarom ook belangrijk dat er een enkelvoudige uitslag voor pro uit de doorstroomtoets kan komen. Dat doen we namelijk ook voor de uitschieters aan de andere kant, daar is wel een enkelvoudige uitslag vwo mogelijk.

De staatssecretaris is voornemens om de mogelijkheden voor een enkelvoudig toetsadvies voor pro te laten onderzoeken. Dat is een positieve ontwikkeling, maar we vrezen dat het te lang gaat duren voordat deze noodzakelijke aanpassing daadwerkelijk doorgevoerd wordt. Wanneer verwacht de staatssecretaris hierop antwoord te krijgen en het vervolgens wettelijk te verplichten? Leerlingen, scholen en ouders hebben baat bij duidelijkheid, zo snel mogelijk.

Kinderen met pro-advies niet uitsluiten van de doorstroomtoets

Op dit moment wordt niet altijd een doorstroomtoets afgenomen bij leerlingen die naar het pro gaan. Hoewel in beginsel elke leerling in groep 8 een doorstroomtoets maakt, zijn er ook drie categorieën leerlingen die dat niet hoeven te doen: leerlingen die volgens hun ontwikkelingsperspectief uitstromen naar het voortgezet speciaal onderwijs binnen de uitstroomprofielen arbeidsmarkt of dagbesteding, leerlingen met een IQ lager dan 75 en leerlingen die 4 jaar of minder in Nederland zijn en het Nederlands nog niet voldoende beheersen.

Niet alle leerlingen die het schooladvies praktijkonderwijs krijgen, vallen in één van deze categorieën. Toch krijgt juist deze groep vaak van de school te horen dat ze de doorstroomtoets niet hoeven te maken, terwijl de ouders en leerling dit zelf wel willen. Dat is oneerlijk, want het ontnemt een kind de mogelijkheid van een tweede, onafhankelijke check van het schooladvies. Daarom zou de doorstroomtoets altijd moeten worden afgenomen bij kinderen die het advies pro hebben gekregen en zou de doorstroomtoets voor deze groep passend moeten worden gemaakt. Ieder kind heeft in beginsel het recht om door middel van een doorstroomtoets het niveau te toetsen en zo eventueel

aanspraak te maken op een bijstelling van het advies, net zoals de leerlingen met een vmbo-, havo- of vwo-advies.

Tussentijdse doorstroom

Bij de andere schoolsoorten in het voortgezet onderwijs is het mogelijk om tussentijds door ('op' of 'af') te stromen. Wij krijgen echter signalen van ouders met kinderen in het pro dat een tussentijdse overstap vaak heel moeilijk wordt gemaakt. Praktijkscholen houden de tussentijdse overstap van het praktijkonderwijs naar het vmbo soms tegen en vmbo-scholen willen vaak tussentijds geen leerlingen van het praktijkonderwijs aannemen. Ook na het afronden van het praktijkonderwijs blijkt een overstap naar het (v)mbo soms lastig te regelen. Net als bij andere schoolsoorten zou een tussentijdse overstap en een doorstroom na het afronden van het praktijkonderwijs mogelijk moeten zijn. Scholen in het praktijkonderwijs en het vmbo zouden in hun beleid duidelijk moeten maken onder welke voorwaarden zij tussentijdse doorstroom toestaan en hoe ze kinderen in staat stellen een eventuele overstap daadwerkelijk te maken. Als scholen daarin terughoudend zijn, is er een rol weggelegd voor OCW. Net zoals ze de voorwaarden heeft vastgesteld voor doorstroom tussen vmbo/havo/vwo.

Toelaatbaarheidsverklaring en rechtstreekse financiering

Om een kind op het praktijkonderwijs te krijgen, moeten scholen nu nog een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) bij het samenwerkingsverband aanvragen. Hierdoor moet de keuze om het advies praktijkonderwijs te geven vroeger worden genomen dan bij de andere schoolsoorten. Het loopt dan ook vaak vooruit op het schooladvies en de doorstroomtoets. Het proces verloopt hierdoor meestal rommelig, is tijdrovend en het is een bron van discussie tussen school en ouders. Sommige ouders willen graag eerst het advies en de toets afwachten. Andere ouders, die juist graag zien dat hun kind naar het pro gaat, ervaren dat scholen te laat in actie komen. Hierdoor dreigen ieder jaar weer kinderen tussen de wal en het schip te vallen. Kinderen krijgen bijvoorbeeld een schooladvies pro, maar worden op basis van de criteria niet toegelaten (bijvoorbeeld omdat hun IQ iets te hoog is). Vervolgens wil het vmbo het kind ook niet toelaten, omdat ze een pro-advies hebben. Ieder jaar komen er weer kinderen op deze manier in de problemen.

Ondanks dat pro een reguliere schoolsoort is, worden deze scholen deels gefinancierd vanuit de budgetten voor de samenwerkingsverbanden. Dit is de reden dat er voor het praktijkonderwijs een tlv (dus toestemming van het samenwerkingsverband) is vereist. Met alle administratieve rompslomp en gevolgen voor kinderen van dien. De staatssecretaris geeft in haar brief aan rechtstreekse financiering te willen regelen en schrijft te willen verkennen of het tijdpad voor de aanmelding kan worden verruimd. De tlv-route zou dan blijven bestaan. Het verlengen van de aanmeldperiode zou op korte termijn enige ruimte bieden. Voor de lange termijn zou het beter zijn om niet langer door middel van een tlv de toelating tot het pro te regelen. Hierdoor kunnen kinderen bij wie het past zich zonder gedoe aanmelden bij het praktijkonderwijs en maken we het simpeler voor scholen, samenwerkingsverbanden én voor ouders. We zijn benieuwd of het kabinet bereid is om met open blik de mogelijkheden te verkennen om de tlv-route te schrappen en rechtstreekse aanmelding mogelijk te maken.

We danken de Kamer voor het initiatief om een debat te organiseren over het praktijkonderwijs en vragen u deze zorgen van ouders mee te nemen in het debat. Zo kunnen we stappen zetten om van het praktijkonderwijs écht een volwaardige schoolsoort te maken.

Met vriendelijke groet,

Lobke Vlaming

Directeur-bestuurder Ouders & Onderwijs